

ARKUSZ II - MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA
Zadania od 35 do 50 (30 punktów)

Zasady oceniania:

- za rozwiązanie wszystkich zadań z arkusza II można uzyskać maksymalnie 50 punktów (za rozwiązanie zadań związanych z analizą źródeł 30 punktów i za zadanie rozszerzonej odpowiedzi 20 punktów)
- model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorcem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych)
- za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty
- za zadania otwarte, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się go wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną
- za zadania, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów, ile prawidłowych elementów odpowiedzi (zgodnie z wyszczególnieniem w kluczu) przedstawił zdający
- jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), ile jest w poleceniu
- jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z polecenia w zadaniu) świadczą o zupełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.

Zadanie	Model odpowiedzi	Punktacja	
		punkty częstkowe	punkty za całe zadanie
35.	Na Mazowszu udział szlachty w ogólnej liczbie ludności był znacznie większy niż w pozostałych dzielnicach Korony (prowincjach) – zdający nie musi cytować danych liczbowych.	1 pkt	2 pkt
	Na Mazowszu udział mieszczan w ogólnej liczbie ludności był znacznie niższy niż w pozostałych dzielnicach Korony (prowincjach) – zdający nie musi cytować danych liczbowych.	1 pkt	
36.	Paprocki: przedstawiając rody szlacheckie (rycerstwo), ukazuje [chce podkreślić] ich zasługi, majątności, starodawne pochodzenie i rozrodzenie.	1 pkt	2 pkt
	Nekanda Trepka: [wysoko oceniając przywilej przynależności do stanu szlacheckiego] stawia sobie za cel zdemaskować te osoby i rodziny, które bezprawnie wdarły się do stanu szlacheckiego.	1 pkt	
37.	nazwisko szlacheckie (pochodzące najczęściej od nazwy miejscowości – zamieszkiwanej bądź posiadanej)	1 pkt	1 pkt
	majątek ziemski (ziemia)		
38.	Tak (obaj autorzy reprezentują ten sam pogląd na temat wartości szlachectwa),	1 pkt	2 pkt

	choć każdy z nich w odmienny sposób i na różnych zebranych przez siebie materiałach ten pogląd wyraża. Paprocki wymienia szlachetnie urodzonych uwzględniając ogólne zasługi rodów. Nekanda Trepka przekonany o wartości szlachectwa i związanego z nim stanu posiadania pilnie śledzi wszystkich, którzy wkradli się bezprawnie w jego szeregi, konsekwentnie demaskuje „pseudoszlachetę”.	1 pkt	
39.	Tak, jest przydatne do badań nad mobilnością.	1 pkt	3 pkt
	Dostarcza przede wszystkim informacji o forsowaniu bariery społecznej (ruchliwość pionowa) – przenikaniu ludzi ze stanów chłopskiego i mieszczańskiego do stanu szlacheckiego.	1 pkt	
	Nekanda Trepka, śledząc niegodne jego zdaniem praktyki, dostarcza sporo wiadomości o przemieszczaniu się (migracjach) tych ludzi po terytorium kraju (ruchliwość w przestrzeni).	1 pkt	
40.	Współczesna socjologia definiuje społeczeństwo zamknięte, jako to, które ogranicza lub całkowicie zamyka możliwość awansu w hierarchiach społecznych. (P. Sztompka, <i>Socjologia. Analiza społeczeństwa</i> , Warszawa 2002, s. 354.)		4 pkt
	Zdający formułuje definicję na podstawie informacji zawartych w trzech źródłach stąd należy oczekiwać uwzględnienia następujących elementów:		
	społeczeństwo stanowe – silnie zhierarchizowane (o położeniu w strukturze społecznej decyduje urodzenie)	1 pkt	
	istnienie barier społecznych (ograniczenia prawne, różnice majątkowe)	1 pkt	
	niemożliwy (na szerszą skalę) awans międzystanowy (przechodzenie z jednej grupy/stanu [niższej] do drugiej [wyższej])	1 pkt	
	powszechnie odczuwana wysoka wartość (ranga) szlachectwa .	1 pkt	
41.	Ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego przewidywało awans indywidualny dla mieszczaństwa.	1 pkt	2 pkt
	Drogą awansu miała być jedynie nobilitacja .	1 pkt	
42.	Zdaniem Autorki ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego nie naruszało tej wartości; dzięki temu prawu do stanu szlachetnie urodzonych można było dostać się nie tylko przez urodzenie, ale drogą nadania szlachectwa za zasługi.	1 pkt	1 pkt
43.	<u>Wariant A</u> Teza: Wartością nadrzędną w ustawodawstwie Sejmu Czteroletniego pozostawało urodzenie .	1 pkt	3 pkt

	Argumentacja: - pełnię praw politycznych posiadała nadal tylko szlachta, co prawda gwarantowało jej pełnię praw urodzenie w połączeniu z posiadaniem (szlachta posesjonacka), a samo urodzenie (szlachectwo) bez wymaganego stanu posiadania nie było wystarczającym warunkiem, by cieszyć się pełnią praw	1 pkt	
	- to jednak posiadanie (cenzus majątkowy) było tylko jednym z warunków na drodze do uzyskania szlachectwa, mieszczanin zyskiwał pełnię praw politycznych w życiu publicznym będąc nobilitowanym (wchodząc w szeregi stanu szlacheckiego, awans mieszczaństwa dokonywał się poprzez uszlachcenie). <u>Wariant B</u> Powyższa kwestia jest przedmiotem dyskusji historyków, historyków prawa i socjologów kultury – jeśliby zdający przedstawił logiczną argumentację, przemawiającą za tezą, iż ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego starało się połączyć, w ówczesnych polskich realiach, te dwa elementy – cenzus urodzenia z cenzusem posiadania – a tym samym trudne staje się, z punktu widzenia zdającego, rozstrzygnięcie, który z nich zyskiwał rangę nadrzędną - to należy zdającemu przyznać punktację przewidzianą dla tego zadania (według schematu: teza – 1 pkt i jej argumentacja 0-2 punktów). <u>Wariant jednoznacznie niepoprawny</u> Jeśli zdający stawia tezę, że wartością nadrzędną w tym systemie prawnym było posiadanie – nie otrzymuje punktów za powyższe zadanie.	1 pkt	
44.	A	1 pkt	1 pkt
45.	D	1 pkt	1 pkt
46.	A	1 pkt	1 pkt
47.	Warszawa, Łódź	1 pkt	1 pkt
48.	Poziom uprzemysłowienia (polityka gospodarcza Prus (Niemiec) – ziemie polskie pod zaborem pruskim (oraz Górny Śląsk) w porównaniu ze znajdującą się pod austriackim panowaniem Galicją, były lepiej rozwinięte gospodarczo, a tym samym bardziej zurbanizowane niż gospodarczo zacofana Galicja, pod panowaniem pruskim była też część Górnego Śląska – ważny okręg wielkoprzemysłowy. Zdający może wskazać zacofanie gospodarcze Galicji jako przyczynę zjawisk.	1 pkt	1 pkt

49.	Wśród ogółu robotników, których życiorysy zbadała Autorka, grupa starszych wiekiem (pierwsza generacja) to w zdecydowanej przewadze urodzeni poza Warszawą (wieś, małe miasta). Przybyli oni do Warszawy (lub ich rodzice) na fali ruchów migracyjnych w dobie powłaszczeniowej.	1 pkt	1 pkt
50.	Zdający powinien wskazać cztery przyczyny spośród podanych: - rewolucja przemysłowa (industrializacja procesy urbanizacyjne) - likwidacja poddaństwa - uwłaszczenie chłopów (rozpad społeczeństwa stanowego - feudalnego, kapitalizacja gospodarki wiejskiej i stosunków społecznych na wsi) - represyjna polityka państw zaborczych (np. represje caratu wobec drobnej szlachty w okresach powstaniowych, ubożenie szlachty) - polityka gospodarcza państw zaborczych (np. ustalanie granic celnych, które sprzyjały bądź hamowały rozwój: handlu, przemysłu, rolnictwa) - asymilacja i równouprawnienie Żydów.	po 1 pkt za każdą poprawnie podaną przyczynę	4 pkt

Zadanie 51. - zadanie rozszerzonej odpowiedzi (20 punktów)

Temat I

Scharakteryzuj przemiany, jakie dokonały się w społeczeństwie polskim od początku XIII do końca XV wieku.

Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów	Punkty
<u>I poziom:</u> Zdający poprawnie umieścił temat w czasie i w przestrzeni; podał jedynie kilka informacji świadczących o tym, że zrozumiał temat; podał kilka, nie zawsze uporządkowanych, przyczyn i następstw omawianych zjawisk (omawianego procesu).	1-5
<u>II poziom:</u> Zdający poszerzył ujęcie tematu; w porządku chronologicznym przedstawił podstawowe informacje; wykazał się rozumowaniem historycznym – podał niektóre przyczyny i skutki; dostrzegł podstawowe etapy tych przemian i podjął próbę ich omówienia – charakterystyki.	6-10
<u>III poziom:</u> Zdający dokonał wyszczególnienia przemian; objął swymi rozważaniami konsekwentnie cały wskazany okres, dokonał trafnej selekcji faktów, które wykorzystał w charakterystyce omawianego procesu; temat przedstawił w ujęciu dynamicznym; dostrzegł najważniejsze etapy i uwzględnił wewnętrzne cezury, zauważył złożoność tych wydarzeń; wykazał się zrozumieniem pojęć niezbędnych do właściwego przedstawienia tematu.	11-15
<u>IV poziom:</u> Zdający w pełni scharakteryzował przemiany zachodzące w społeczeństwie polskim od XIII do XV w., egzemplifikując swój wywód starannie dobraną faktografią; odniósł się do wszystkich aspektów tego procesu – dostrzegł kontekst polityczny zachodzących przemian, aspekty społeczne powiązał z gospodarczymi i demograficznymi, dostrzegł przyczyny i wyjaśnił okoliczności zmian, jakie dokonały się w pozycji poszczególnych stanów w XV w., uwzględnił wewnętrzną stratyfikację poszczególnych stanów; sformułował wnioski, ocenił i podsumował, nawiązał do ocen historiografii.	16-20

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator będzie uwzględniał również: poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy.

Temat II

Scharakteryzuj przemiany, jakie dokonały się w społeczeństwie polskim w okresie Polski Ludowej.

Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów	Punkty
<u>I poziom:</u> Zdający poprawnie umieścił temat w czasie i w przestrzeni; podał jedynie kilka informacji świadczących o tym, że zrozumiał temat, bez wskazywania związków między nimi; podał również kilka, nie zawsze uporządkowanych, przykładów przyczyn i następstw omawianego procesu.	1-5
<u>II poziom:</u> Zdający uwzględnił podstawową faktografię; wykazał się rozumowaniem historycznym – podał niektóre przyczyny i skutki; dostrzegł podstawowe etapy, umieścił je poprawnie w czasie i podjął próbę ich omówienia; w uproszczonej formie przedstawił charakterystykę zachodzących zmian.	6-10
<u>III poziom:</u> Zdający dokonał trafnej selekcji faktów, scharakteryzował zjawisko w ujęciu dynamicznym, dostrzegł najważniejsze jego etapy i uwzględnił wewnętrzne cezurę, podjął próbę powiązania aspektów politycznych z gospodarczymi, kulturowymi i ideologicznymi, odnotowując kontekst międzynarodowy, dostrzegł złożoność procesu, uwzględnił przyczyny i okoliczności załamania się systemu komunistycznego w Polsce, podjął próbę oceny omawianego procesu.	11-15
<u>IV poziom:</u> Zdający konsekwentnie prześledził kolejne etapy przemian społecznych w okresie 1944 - 1989; wszechstronnie scharakteryzował proces - odniósł się do wszystkich jego aspektów; sformułował wnioski, dokonał własnej oceny i uwzględnił oceny historiografii.	16-20

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator będzie uwzględniał również: poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy.